

УДК 336.7

Крутушкіна В. В.

Макіївський економіко-гуманітарний інститут

СТАН ГРОШОВОЇ СИСТЕМИ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РОЗВИТКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті проаналізовано сучасний стан грошової системи Великобританії, окреслені перспективи щодо вступу країни в Європейський Валютний Союз та відмічені можливі шляхи розвитку британської економіки в умовах глобалізації світової фінансової системи.

Ключові слова: грошова система, британська економіка, курс національної валюти, динаміка ВВП, дефіцит Держбюджету, Банк Англії, загальноєвропейська валютна інтеграція.

Постановка проблеми. Великобританія – найстаріша капіталістична країна, довгий час була лідером світової економіки. Вона визначала тенденції розвитку, на неї орієнтувалися інші країни. Грошова система Англії довгий час була прикладом для інших держав, саме з Англії почалося розповсюдження золотого стандарту. Але, і в сучасних умовах, не дивлячись на втрату ключових позицій, Великобританія продовжує грати роль однієї з провідних держав в світовій економіці. Тому вивчення досвіду становлення та сучасного стану грошової системи цієї розвиненої країни є вельми актуальним для країн, котрі нещодавно стали на шлях побудови ринкових відносин.

Аналіз останніх досліджень. Стан грошової системи Великобританії і перспектив її розвитку знайшли своє віддзеркалення в працях таких зарубіжних та українських дослідників, як: В. Алексєєв [1], Ю. Борко [2], О. Буторіна [2], Е. Бріггс [3], Ю. Єлохіна [4], В. Іванов [5], П. Клевін [3], Т. Коротка [6], Ю. Лисенков [6], С. Моїсєєв, І. Софіщенко [5], І. Шамова [8] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідження динаміки основних макроекономічних показників економіки Великобританії та їх вплив на сучасний стан грошової системи країни.

Ціль статті. Проаналізувати сучасний стан грошової системи Великобританії на основі дослідження її основних макроекономічних показників та окреслити перспективи щодо вступу країни в Європейський Валютний Союз.

Виклад основного матеріалу. З введенням в 2002 році євро в готівковий обіг, гостро стає питання щодо перспектив вступу країни в Європейський Валютний Союз (ЄВС). Але в будь-якому випадку остаточне рішення буде ухвалено на всенародному референдумі.

В цілях об'єктивної і зваженої оцінки переваг і недоліків цього вступу британський уряд розробив п'ять економічних тестів, які зводилися до наступного:

1. Чи сумісні економічні цикли в тій мірі, щоб існували умови подальшого розвитку економіки країни за європейськими відсотковими ставками?
2. В разі шокових дій, чи буде достатньо гнучкою економіка Великобританії для їх вирішення?
3. Чи приведе участь в ЄВС до створення кращих умов для фірм, які планують інвестиції в економіку Великобританії на довгостроковий період?
4. Якого удару завдасть вступ в ЄВС по конкурентоспроможності ринку англійських фінансових послуг, особливо по оптовому ринку Сіті?
5. Чи забезпечить участь в ЄВС вищих темпів економічного зростання, стабільність і збільшення зайнятості у Великобританії? [1].

Розвиток ЄВС і політика Уряду Великобританії

відносно нього відображають тенденції економічного розвитку у всьому світі. Глобалізація приводить до більшої інтеграції за допомогою зростаючої світової торгівлі і інвестицій. Стабільність, продуктивність праці і зростання зайнятості є ключовими пунктами економічної стратегії Уряду Великобританії.

Відмітними особливостями національної валюти Великобританії – фунта стерлінгів в сучасних умовах, являються:

– валюта країни залишається високоліквідною, оскільки багато іноземних інвесторів шукають альтернативних можливостей вкласти гроші не лише в американські цінні папери, а Великобританія володіє розвиненим ринком цінних паперів.

– британська валюта сильно корелює з цінами на енергоносії. Це пов'язано з тим, що більшість країн, членів Євросоюзу, імпортують нафту із Сполученого Королівства, і, коли ціни на нафту ростуть, вони вимушені купувати більше стерлінгів, щоб задовольнити свої енергетичні потреби. Тобто зростання цін на нафту збільшує доходи британських експортерів.

Що стосується перспектив вступу Великобританії в Європейський Валютний Союз, то, можна відзначити, що більшість жителів Туманного Альбіону не хочуть розлучатися з фунтами. Для них це не просто гроші, а один з національних символів. Ймовірно, позиція Великобританії в європейській інтеграції не буде переглянута найближчим часом. На думку Єлохіної Ю. В. [4] Великобританія збереже за собою звання самого «відособленого» члена і головного євроскептика, що заявляє про невід'ємне право вирішувати, в якому ступені брати участь в інтеграційних процесах, що посилюються. Незалежно від того, які політичні рухи формуватимуть нові уряди, Великобританія залишиться прихильницею курсу обмеженої участі в європейських справах. Не приєднається Великобританія до зони дії єдиної європейської валюти. Не скоро країна стане учасником Шенгенської угоди. Позиція «на межі Європи», швидше за все, і далі характеризуватиме участь країни в європейському інтеграційному процесі [15].

На сучасному етапі основні зусилля Банку Англії спрямовані на стабілізацію рівня інфляції. Центральний банк маніпулює рівнем процентних ставок, щоб досягти заданої мети по рівню інфляції.

Великобританія довгий час страждала від високого рівня інфляції (рис. 1), яку, врешті-решт, вдалося знизити з 10% до 2,4% [16], і зараз досягнення рівня інфляції в 2% є пріоритетним завданням Банку Англії. Перехід на євро означатиме, що британський уряд повинен буде передати більшість повноважень до рук Європейського Центрального Банку, зокрема – ухвалення рішення щодо процентних ставок.

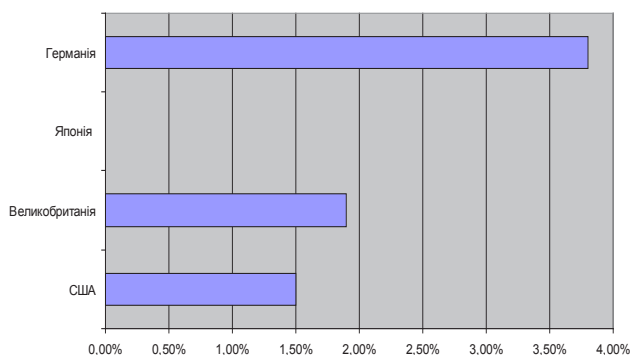


Рисунок 1. Співвідношення інфляції в різних країнах, % [10]

Зростання ВВП в 2010 році склало 1,4%, в 2011 – 1,1% [16], в 2012 році зростання було нульовим [9]. Міжнародний валютний фонд прогнозує його збільшення в 2013 році на 1%. Британська економіка не змогла набрати обертів в 2012 році у зв'язку з несприятливими погодними умовами в кінці року, які сильно вдарили по секторах роздрібною торгівлі і послуг. Також негативно вплинуло на динаміку ВВП закриття в жовтні-грудні 2012 році нафтогазових платформ в Північному морі на техобслуговування. Обсяг видобутку корисних копалин в IV кварталі скоротився на рекордні 10,2%, що, за оцінкою Національного бюро статистики (ONS) Великобританії, привело до зниження економіки на 0,18 в. п. [11, 12].

Скорочення ВВП в 1-му кварталі 2013 року могло призвести до повернення Великобританії в рецесію, яка тримала б спад економіки протягом двох кварталів поспіль. Це була б третя рецесія у Великобританії після того, як країну охопила фінансова криза в 2008 році. Цю ситуацію аналітики називали третьою хвилею рецесії. На даний момент ВВП скоротився на 3,3% порівняно зі своїм докризовим піком, досягнутим в 1-му кварталі 2008 року [13].

На фоні даних по ВВП за 4-й квартал 2012 року (скорочення на 0,3%) спостерігалось різке падіння курсу фунта стерлінгів з 1,6075 до 1,5824 дол. США за 1 ф. ст. протягом останніх 2-х місяців (рис. 2).

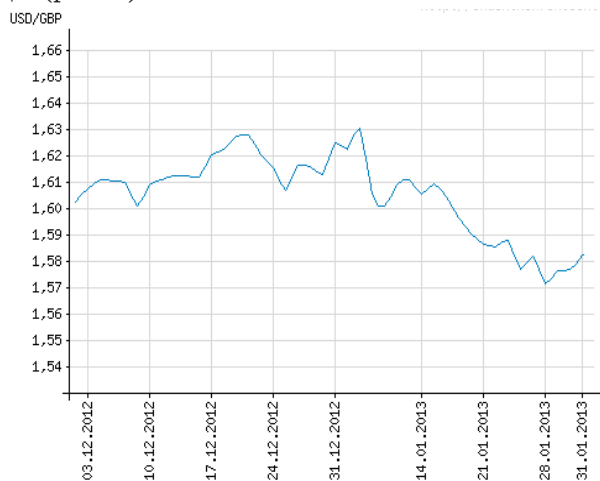


Рисунок 2. Динаміка курсу фунта стерлінгів за період з 03.12.2012 до 31.01.2013, дол. США, [14]

Але за даними Національного бюро статистики ВВП Великобританії в першому кварталі 2013 року зріс на 0,3% по відношенню до четвертого

кварталу 2012 року [17], що надало можливості британській економіці уникнути прогнозованої рецесії. В 1-му кварталі 2013 року в порівнянні з першим кварталом 2012 року економіка зросла на 0,3%, після нульового росту в попередньому кварталі, що стало непередбаченим для багатьох експертів, тому що очікувалось зростання на рівні +0,6% [18].

Головним двигуном зростання ВВП стала сфера послуг, що продемонструвала підвищення на 0,6% в 1-му кварталі 2013 року завдяки динамічності роздрібною торгівлі, готельного та ресторанного бізнесу. Виробничий сектор також зробив позитивний внесок у ВВП на початку 2013 року, додавши 0,2% завдяки відновленню добутку нафти і газу в Північному морі [19].

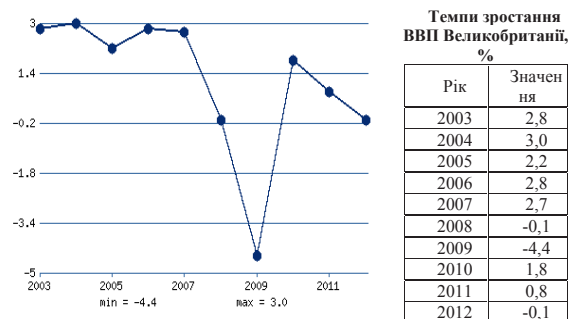


Рисунок 3. Динаміка ВВП Великобританії, 2003-2012 рр., % [16]

Динаміка ВВП Великобританії (рис. 3) має низхідну тенденцію, і зростання цього показника в 2011-2013 рр. збереглося в межах тренду, що встановився (близько 2%).

Дефіцит державного бюджету Великобританії склав з початку 2012 року 118,4 млрд. фунтів. Але урядом розроблені цільові рівні послідовного усунення бюджетного дефіциту до 2015-2016 рр.: 2010-2011 – 149 млрд. фунтів; 2011-2012 – 116 млрд. фунтів; 2012-2013 – 89 млрд. фунтів; 2013-2014 – 60 млрд. фунтів; 2014-2015 – 35 млрд. фунтів; 2015-2016 – 20 млрд. фунтів [10].

Державний борг Великобританії перевищував 60% ВВП більшу частину своєї історії, якщо не враховувати процесу його накопичення, тільки в період 1880-1912 рр. і після 1970-х рр. опускався нижче за цю відмітку. В 2011 році його значення складало 79,5% ВВП (рис. 4).

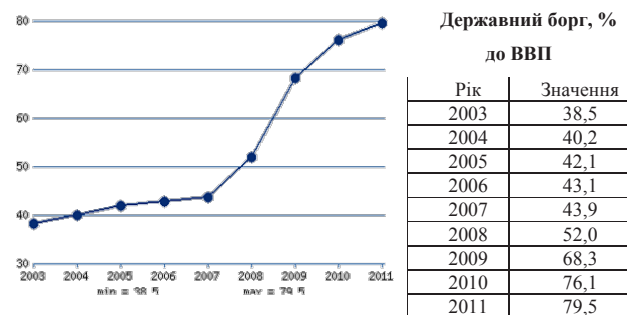


Рисунок 4. Співвідношення державного боргу до ВВП, % [16]

Висновки та пропозиції. Узагальнивши основні проблеми, що пов'язані з економікою Великобританії, можна зробити наступний висновок: економіка Великобританії на даний момент об'єктивно знаходиться не в кращій формі, особливо на тлі боргової кризи, що продовжується в Єврозоні та

економічного спаду на ринках, що розвиваються. Саме тому в червні 2012 року Банк Англії і уряд Великобританії запустили дві програми стимулювання економіки, стан якої стрімко набував ознак нової рецесії. А з трибуни Всесвітнього економічного форуму в Давосі (Швейцарія, 2013 рік) пролунало, що центральні банки повинні бути готові

до рішучих дій, щоб підтримати та підштовхнути економіку своїх держав.

Таким чином, особливості розвитку сучасної грошової системи Великобританії в рамках загальноєвропейської валютної інтеграції, представляє великий інтерес для вироблення економічної політики багатьох країн, що розвиваються, у тому числі й України.

Список літератури:

1. Алексеев В. А. Автореферат диссертации «Развитие денежной системы и монетарной политики Великобритании». Специальность 08.00.10 – Финансы, денежное обращение и кредит. [Текст] / В. А. Алексеев. – Санкт-Петербургский госуд. ун-т эк-ки и финансов, г. Санкт-Петербург, 2007.
2. Борко Ю. А., Буторина О. В. «История развития Европейского Союза» // Европейская интеграция: учебник / под ред. О. В. Буториной. – М. : Издательский Дом «Деловая литература», 2011. – С. 81-117.
3. Бриггс Э., Клявин П. Европа нового и новейшего времени. С 1789 года и до наших дней. М. : «Весь мир», 2006. – С. 505-526.
4. Елохина Ю. В. Автореферат диссертации «Место Великобритании в европейском интеграционном процессе». Специальность 07.00.03 – Всеобщая история. [Текст] / Ю. В. Елохина – Иркутский госуд. ун-т, г. Иркутск. – 2011.
5. Иванов В. М. Грошово-кредитні системи зарубіжних країн: Курс лекцій./ В. М. Иванов, І. Я. Софіщенко – К. : МАУП, 2001. – 232 с. : іл. – Бібліогр. : с. 223-226.
6. Лисенков Ю. М. Грошово-кредитні системи зарубіжних країн: Навч. посібник / Ю. М. Лисенков, Т. А. Коротка – К. : Зовнішня торгівля, 2005. – 118 с.
7. Моисеев С. Р. Денежно-кредитная политика: теория и практика. Учебное пособие. – М. : Московская финансово-промышленная академия, 2011. – 784 с.
8. Шамова І. В. Грошово-кредитні системи зарубіжних країн: Навч. посібник / І. В. Шамова. – К. : КНЕУ, 2001. – 195 с.
9. Аналитический обзор Форекс // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: // http://www.kievforex.com/forex_analysis/11551.html
10. Лифатов Д. Британский фунт стерлингов – самая сильная валюта 2011 года //Биржевое мнение. Он-лайн журнал // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: // <http://www.ForTrader.Ru>
11. ВВП Великобритании сократился // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: //<http://ubr.ua/ukraine-and-world/world/vvp-velikobritanii-sokratilsia-204363>
12. ВВП Великобритании сократился сильнее прогнозов // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: // <http://www.vestifinance.ru/articles/22478>
13. ВВП Великобритании в 4-м квартале 2012 года сократился сильнее прогноза. 25.01.13 // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: //<http://www.ifc-forex.com/analysis/14520/>
14. Динаміка курсу ф. ст. // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: //<http://index.minfin.com.ua/chart/?80&GBP>
15. Офіційний сайт Банку Англії // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: // <http://www.bankofengland.co.uk>
16. Мировая экономика и мировые рынки // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: // <http://www.ereport.ru>
17. ВВП Великобритании за I квартал 2013 г. вырос на 0,3% – окончательные данные // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.rbc.ua/rus/news/economic/vvp-velikobritanii-za-i-kvartal-2013g-vyros-na-0-3---okonchatelnyu-27062013114400>
18. Объем ВВП Великобритании в первом квартале вырос // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.expertforex.net/obem-vvp-velikobritanii-v-pervom-kvartale-vyros/>
19. Великобритания, 1 кв. 2013: ВВП // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://wforex.ru/node/2342>

Крутушкина В. В.

Макеевский экономико-гуманитарный институт

СОСТОЯНИЕ ДЕНЕЖНОЙ СИСТЕМЫ ВЕЛИКОБРИТАНИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ ЕЕ РАЗВИТИЯ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Резюме

В статье проанализировано современное состояние денежной системы Великобритании, очерчены перспективы вступления страны в Европейский Валютный Союз и отмечены возможные пути развития британской экономики в условиях глобализации мировой финансовой системы.

Ключевые слова: денежная система, британская экономика, курс национальной валюты, динамика ВВП, дефицит Госбюджета, Банк Англии, общеевропейская валютная интеграция.

Krutushkina V. V.

Makiyivka Institute of Economics and Humanities

STATE OF THE MONETARY SYSTEM OF GREAT BRITAIN AND PERSPECTIVES OF ITS DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION

Summary

The modern state of the monetary system of the Great Britain is analyzed. The perspectives of joining the European Monetary Union is outlined. The possible ways of the development of the British economy in the context of globalization of world financial system are marked in the article.

Key words: the monetary system, the British economy, the rate of the national currency, the dynamics of GDP, the deficit of the Government budget, the Bank of England, the pan-European monetary integration.